

Vasil Mohorita: [...] především na úřadě vlády ČSSR, že se určitě sejdeme – tak k tomu došlo na základě naší iniciativy. Jsme rádi, bez oficialit, že můžeme tedy pokračovat v dalších konzultacích – nebo jak to budeme nazývat – pracovních... Máme pro to už názvů celou řadu. [...] ...vývoji v naší republice. V současné době tedy je před námi otázka, která se dotýká všech, jak jsme tu, dotýká se všech politických stran, všech iniciativ, hnutí, ale dotýká se úplně všech občanů, obyvatel naší republiky. To je tedy otázka volby prezidenta této republiky. Jestli mi dovolíte, já bych řekl do úvodu rovnou některé názory, postřehy. No a pak se domluvíme, jak bychom dále pokračovali.

Především vycházíme z toho, že bylo vyřčeno v poslední době několik jmen, především tedy to jméno Václava Havla, které nezaznělo poprvé včera na Václavském náměstí, ale zaznívalo už delší dobu, i tedy – řekl bych – před 17. listopadem. Prostě objevilo se, objevuje se. S tím, že teď – řekl bych zcela reálně – teď jsem to viděl poprvé, jak jsem jel: ty plakáty a ta fotografie k otázce návrhu kandidatury Václava Havla na prezidenta republiky. Objevily se i další některé. S tím, že nechci tady teďko nějakým způsobem je stavět, řadit za sebou, protože na to nemám ani právo. A byl bych nerad, abyste to tak chápali.

Některé další podněty. Především to byl z toho období minulého – ta kandidatura Alexandra Dubčeka se objevovala dnes. Je určité stanovisko v Rudém právu. Objevila se i ta otázka kandidatury sekretariátu ÚV SSM na Čestmíra Císaře a objevilo se i na mimořádných konferencích Komunistické strany Československa v sobotu jméno bývalého premiéra Ladislava Adamce, teda jako určitý typ kandidáta. Kromě toho je řada dalších jmen, které slycháváme, ale které spíš jsou otázkou různých debat, diskusí, prostě už tedy asi v menším okruhu lidí, které tedy se můžou, nemůžou, a které objevovat. Které můžou být významné či nemusí být významné. To je tedy současný stav v den, kdy v souladu s ústavou naší republiky má být tedy nejpozději do čtrnácti dnů zvolen prezident republiky. Kdy tedy tato funkce či úloha leží na Federálním shromáždění naší republiky, které by mělo tento akt provést.

Právě proto jsme se i chtěli sejít, protože se tyto otázky – tak asi jako všude, to není třeba skrývat – diskutují, debatují ze všech souvislostí, ze všech stran. Jaký bude výsledek, co přinese výsledek jednání Federálního shromáždění? Jaký výsledek bude při této variantě? To říkám zcela zodpovědně, především právě z toho důvodu, že máme upřímný zájem na tom, aby se situace vyvíjela k prospěchu lidu této země, nehledě tedy nyní na naši stranickou příslušnost. Víte dobře tak jako my, že variant, tahů, figlů a dalších se dá udělat nespočet. Já myslím, že o tom jsme všichni dobře přesvědčeni, že tomu tak nechceme, že to tak nechceme udělat, že nemáme zájem na tom, aby Komunistická strana Československa tady sehrávala

nějakou roli té strany, která bude něco dělat v rozporu s názory lidí. To si myslím, že by nebylo správné, ani to nechceme.

Proto přicházíme s návrhem, jestli bychom tedy se neměli shodnout na tom, aby prezident republiky v této chvíli byl volen v přímých volbách. To znamená, že bychom mohli skutečně tedy dát najevo vůli československého lidu. Dát najevo tedy vůli, aby byl zvolen ten, který doopravdy má tedy to největší jméno mezi lidem, který doopravdy se stane – nevím kolikátým v pořadí – prezidentem této republiky. S tím, že pochopitelně ho budeme – na tom se můžeme, myslím, domluvit – všichni plně respektovat. A budeme tedy k němu i takto přistupovat. To je zhruba asi to, co jsem měl tedy říci, nebo co je obsahem mého mandátu při této naší dnešní schůzce.

Petr Pithart: Já děkuji za iniciativu k této schůzce. Patrně jste si jí původně představovali v užším složení, a[le] my jsme se rozhodli pro tuto verzi. My – pokud to bude jen trochu možné – budeme vždycky pro takovouto verzi teda širší účasti, eventuelně s přizváním hostů, my se vždycky budeme pro ni rozhodovat. My jsme pod značným tlakem obav z jakýchsi reziduí nebo naopak nových prvků kabinetní politiky. My cítíme takovou odpovědnost, že si to nemůžeme dovolit. Tím vysvětluji, proč jsme se tu sešli v takto širším složení, ale myslím si, že to bude i pro samotné jednání užitečné. Takže ještě jednou děkuji za pozvání, uvítali jsme je a domníváme se, že jedině takto, třeba několikrát za den, když se setkáme, máme naději dojít k nějakému řešení.

Já bych se vás chtěl zeptat, pane tajemníku, jestli můžete nám sdělit, jaké důvody vás vedou k tomuto v Československu netradičnímu řešení? Mnohokrát jsme v jednáních o složení vlády, ale i v jiných jednáních, kde padlo jméno prezidenta republiky – tehdy ještě bývalého – jsme obě strany zdůraznily jakýsi prazvláštní, ale nicméně trvající respekt k tomuto úřadu, přese všechno, kdo ten úřad zastával v posledních desetiletích. V tom jsme se jednoznačně shodli. Přijít s tímto zcela novým konceptem, který samozřejmě předpokládá zásadní změnu ústavy, znamená, že máte patrně nějaké mimořádné důvody, proč chcete touto tradicí svým způsobem otřást. Já neříkám předem, že to ten úřad znevažuje, ale v každém případě to vyvolává pochybnosti, otázky. Byl byste tak hodný a mohl byste nám říct, co vás vedlo k tomuto návrhu?

Vasil Mohorita: Tak především nás k tomu vedlo to, že se to hodně od nás chce, že tedy je i určitý tlak na ústřední výbor strany k této iniciativě. Já teď nemůžu kvantifikovat tu iniciativu, prostě abych tady říkal, že to je tolik nebo tolik. To se dá jistě zjistit a může se to i různě i dokladovat, ale v současné době je to tedy veliký tlak, který je na nás vyvíjen především tedy v souvislosti s různými typy kandidátů na tuto funkci. To je tedy, řekl bych, ten nejzákladnější

a nejhlavnější důvod, který nás k tomu vede.

Ondrej Šaling: Aj mnohí kandidáti sa vyjadrujú, že sú ochotní zobrať to bremeno prezidenta na seba, keď im dá dôveru ľud. Čiže v súčasnej etape, keď vyrastajú nové politické hnutia, ktoré majú autoritu medzi ľuďmi, myslíme si, že takým najadekvátnejším vyjadrením vôle ľudu by bolo, keby sám ľud rozhodol o funkcii prezidenta. Čiže vychádzame i z toho, čo zaznelo včera na Václavskom námestí, čo vyjadril i Alexander Dubček, že je rozhodnutý vziať tento úrad vtedy, keď mu dá ľud dôveru. To boli jediné také dôvody. Aby to bol občan, ktorý má naozaj dôveru všetkých, ktorí sa zaradí do tej plejády velikánov, ktorí stáli na prezidentskom stolci a ktorí mali dôveru všetkého ľudu, aby sa nadviazalo na tú tradíciu autority prezidenta. Samozrejme je doba zložitá, vychádza to z tej doby. Ta tradícia, ktorá je tu – tej voľby – k tej by sa potom mohlo vrátiť po čase.

Petr Pithart: Ano. Já myslím, že mluvim i za ostatní. Já rád slyším z vašich úst, že je třeba tímto aktem vyjádřit vůli lidu. Také my jsme měli často dojem, že dosavadní způsob vůli lidu nepředstavoval. Překvapuje nás, že s tím návrhem přicházíte v této chvíli. My zřejmě nezaujmete žádné definitivní stanovisko na tomto místě –

Vasil Mohorita: No tak to není nutný.

Petr Pithart: – ale už teď chci říct toto: Prosím vás my... Obávám se, že my v tuto chvíli cítíme víc než vy – já to řeknu teď pateticky, aby mně bylo lépe rozuměno – horký dech lidí, kteří se nám tlačí na záda. Včera jsem zase strávil tři hodiny v Disku. Studenti jsou unavení, svým způsobem dezorientováni. Víte, jak se rozhodli! Nepodařilo se to rozhodnutí zvrátit. Kampaň, která bude muset být rozpoutána – rozpoutána není, to je terminus technicus – otevřena s volbou tímto způsobem, bude nejen mnohem delší, bude nepochybně mnohem bouřlivější, bude – obávám se – bude v ní mnohem více rekriminací, budou se mnohem více vytahovat věci z minulosti, a to nejen z minulosti těch kandidátů, ale třeba i z minulosti jejich působení v komunistické straně. Znovu dojde k vlně rekriminací vůči komunistické straně, třeba jenom představa kandidatury pana Císaře a oponentury vůči němu znovu vyvolá všechno to, k čemu bychom se měli vrátit v klidnějších podmínkách. Někdy to vypadá, že my hrozíme, používáme takových výrazů, které jako by to naznačovaly. Ale obávám se, že my se v tuto chvíli bojíme více než vy, protože my bezprostředně cítíme, co je za náma, co se na nás tlačí. Tento způsob volby nemůže být a priori nepřijatelný, jde jenom o to zvážit konkrétní situaci, v níž by se tento způsob uplatnil. Věnu.

Věnek Šilhán: Já se obávám, že tento návrh – jakkoli je nejlepší pro budoucnost – v současné době hraje destabilizační roli, a silně destabilizační roli! Já bych vás chtěl upozornit na vývoj, kterým prochází –

Jiří Křižan: Pardon Větku. Mohl bys trochu víc nahlas. Tady ruší ten...

[...]

Věnek Šilhán: Řekl jsem, že tento návrh – jakkoli je přijatelný z hlediska budoucnosti – se mi zdá z hlediska současného rozložení sil a atmosféry, která panuje [...] A chtěl bych v této souvislosti připomenout vývoj v NDR. Nám se zdá, že volba prezidenta republiky v současné době by mohla vnést do situace prvek uklidnění a prvek záruk, že budoucí vývoj několika měsíců k volbám bude pokojný, že bude garantován osobami na prezidentském stole, současně i vlády, a já osobně bych nerad byl přítomen tomu, co vzniklo, dejme tomu, po té neděli, po té nešťastné, po té nešťastné vládě, kdy se prodloužila celá ta doba neklidu zbytečně o jeden týden. A to jenom proto, že se správně nepochopila situace. Já se domnívám, že tento velmi z hlediska budoucnosti příjemný návrh přímé volby prezidenta je v současné době nepřijatelný. A že je tady dost šancí a možností uvážit ty kandidáty, kteří tady jsou, a najít takový konsensus, který uklidní společnost a který dá šanci prostě vládě spravovat stát, připravit volby, udržet národní hospodářství na úrovni. A připravit všechny ty, bych řekl, rekonstrukce správního i jiného aparátu, po kterých se volá. To je, bych řekl, moje osobní stanovisko.

Jiří Křižan: Já bych mohl vlastně jenom doplnit. [...] ...v krátké a dohledné době mohly konat svobodné volby. Mluví se o přinejmenším šestiměsíčním vývoji, po kterém by mohly následovat. Já si myslím, že zejména [...] významu. Takže jenom tuto souvislost jsem chtěl připomenout.

Petr Pithart: Šimone.

Šimon Pánek: Víte, my máme ty vjemy velice bezprostřední z těch fabrik a mně se třeba včera stalo, že jsem měl rozhovor tříhodinový s dvěma předáky ostravských dolů, kteří mají pocit, že studentské požadavky nejsou dostatečně rychle plněny. A ptali se nás, co si myslíme o ekonomických stávkách. A my jsme v opačné situaci, než jsme byli na začátku. Například na východním Slovensku nebo na Ostravsku my teď agitujeme především pro klid, uklidnění, pro zapomenutí jakýchkoliv rozporů mezi lidmi [různé] politické příslušnosti. My dokonce v některých místech – už mám o tom dokladový materiál – chráníme na Slovensku místní národní výbory a uklidňujeme v podstatě rozvášněný dav, který najednou pochopil, prohlédl a potřebuje okamžité ujištění o tom, že všechny tyto věci budou prošetřeny. Pak se zklidní. Dříve ne, obávám se.

Petr Pithart: Já bych to řekl tak –

Jiří Křižan: Pardon. Před tebou byl –

Petr Pithart: Pardon. Pan Ulčák.

Martin Ulčák: Já si myslím, že celý problém je mnohem složitější, než zatím tady bylo řečeno. Za prvé. Když Federální shromáždění teďka zvolí kteréhokoliv ze jmenovaných kandidátů – a bude to volit toto Federální shromáždění –, tak to bude bráno na veřejnosti jako výsledek tahů a triků, nebude to hodnověrné a lidi to nepřijmou. Vyjádřím se ke každému z nich. Co se týká pana Václava Havla. My jsme nad tím přemýšleli, nic nemáme proti této kandidatuře, v žádném případě. Nicméně si myslím, že republika na jeho volbu není připravena psychologicky, psychicky. Není na to připravena. Co se týče Alexandra Dubčeka. Tak víme, že předseda vlády je slovenské národnosti, a víme a známe i tu alternativu, že by případně, jestliže by byl zvolen, tak by to – dejme tomu prostě – destabilizovalo zpátky vládu. Co se týká Čestmíra Císaře. Tam jsem vyslechl některé k tomu výhrady ze strany Občanského fóra. Můžeme si také domyslet ty věci, jak by se vyvíjely dál. Já jsem realista v tomhleto. A co se týká Ladislava Adamce, tak stále ještě je známý určitý konsensus, že by to měl být tedy nestraník. Teďka si to rozeberme ještě trošičku dál. Když jsme hledali další osobu, která by byla možná a přijatelná tak, aby ji mohlo to Federální shromáždění zvolit, tak bych se z jakékoliv strany dostal do podobné situace. Jsem o tom přesvědčen. Nehovořil bych o klidu teďka, když by byl prezidentem zvolen kdokoliv, protože svobodné volby, které můžeme očekávat zhruba za půl roku, rozhodně nebudou klidným obdobím a volební kampaň začne přesně za hodinu po vyhlášení data svobodných voleb. Kdyby tomu totiž tak nebylo, tak by strana, která nezačne volební kampaň, byla na tom velmi špatně.

Já jsem osobně toho názoru, že ani toto Federální shromáždění, k jehož tedy práci musíme mít výhrady, kde sedí někteří zkompromitovaní lidé... Tak to by mohlo vést k určitým nepředloženostem. A tak jako tak by to mohlo být bráno – a to podtrhuju – jako výsledek tedy určitých machinací. Já si osobně myslím... I když je to bohužel smutné, protože Federální shromáždění by mělo volit prezidenta, neboť je to tradicí našeho národa v podstatě od vzniku Československého státu. Nicméně nemuselo by to být porušeno. Federální shromáždění jako sbor volitelů by mohlo volit s tím, že je potřeba předtím to referendum skutečně! Neboť ten, kdo je vyjádřen prostě vůlí většiny národa, by mohl být nejspravedlivěji – a nám se jedná o spravedlnost, ať to bude ten či onen, neprosazuju teďka žádného kandidáta –, ale je to skutečně nejdemokratičtější forma teďka možná. Já si nemyslím... I když jsme představitelé prostě určitých sil jednoznačně, tak stále prostě tento národ nemůžeme nahradit. To se domnívám, že ta situace taková skutečně je. Děkuji.

Petr Pithart: Prosím.

Jan Škoda: Já si myslím, že to je opravdu velice složitý problém. Ale domnívám se, a to jsou zase argumenty jiné, že jednak – co ten národ vlastně potřebuje. Chce záruky – a to především –, že neexistuje návrat zpátky.

Obávám se trochu, že kdybychom teďka přikročili k té změně ústavy, tak není to připraveno. To by se muselo zítra. A že by to ulekalo lidi, který by si mysleli, že se zase něco děje, zase na nás něco šijou a je to cesta k tomu, abychom se vrátili zpátky. Já bych byl pro to, abychom tu ústavu pokud možno neměnili a zachovali. A za každou cenu se snažili dosáhnout toho nějakého konsensu v tom směru, že by se tedy odvolil ten prezident podle současné platné ústavy s tím, že samozřejmě ta záruka, kterou každé z kandidátů dneska vysloví, bude třeba brána tak jaksi zcela vážně. Když třeba prohlásí, že bere tu svou kandidaturu do svobodných voleb. Ale myslím si, že kdyby se tady třeba zaručila organizace určitá, které náleží ten který kandidát, že jaksi předpokládá skutečně to, že bude vykonávat svou funkci do svobodných voleb, tak si myslím, že by to bylo nejlepší východisko z té současné situace. Obávám se, že by změna základního zákona k tomu nepřispěla.

Petr Pithart: Prosím.

Richard Sacher: My se teda domníváme také, že jakýkoliv krok, který by měnil současnou ústavu, by nepřispěl ke stabilizaci poměrů. Lidé by se cítili v této situaci znejistěni. Na druhou stranu je třeba chápat, že teda to složení Federálního shromáždění – marná sláva – je všelijaké a zcela jistě neodpovídá politickým silám, které dnes v národě jsou. Ale přesto bych dal přednost tomu, celou tuto záležitost, takovou vleklou té politické krize uzavřít volbou prezidenta podle zvyklostí tak, jak dosud byl prezident volen. Já si myslím, že by to přispělo k uklidnění. Prostě klonil bych se pro tuto variantu.

J. Prádlér: Já bych chtěl říct to, že si myslím, že už ta skutečnost, že ten prezident bude volen pouze do svobodných voleb – vlastně na nějakou omezenou dobu – tak už to samo je taky destabilizující faktor a v podstatě to taky odporuje těm zvyklostem, stejně asi tak, jako že měníme způsob té volby. Myslím, že je to úplně na stejné úrovni ta změna.

Petr Pithart (pro sebe): Ne.

J. Prádlér: Dál si myslím, že to, že vlastně volíme prezidenta dočasně, tak že to je vykročení z normy. A myslím si, že jako dostatečná záruka pro většinu lidí, že nebude možný návrat do těch podmínek, které tady byly před událostmi, před 17. listopadem, že bude právě to referendum.

Petr Pithart: Já ještě bych si dovolil říct: Samozřejmě, že pokud by byl prezident volen dočasně, je to nezvyklé a není to dobré. V politice se vesměs volí mezi dvěma zly. Volí se to menší. Já jsem si zcela jist, že kampaň, která by byla spuštěna, by zvedla kromě výčitek,

rekriminací, tolik špíny a tak by vzedmula hladinu vášni v této zemi, že si to nemůžeme dovolit. Kromě toho se domnívám, že by nejvíc na to doplatila komunistická strana, pokud by přišla s nějakým svým kandidátem. Já říkám naprosto zodpovědně, že my nemůžeme nemít starost o vývoj komunistické strany. Říkám to nejen proto, že jsem několik let byl jejím členem, ale proto, že to prostě ví i ten, kdo nebyl jejím členem. Je to příliš mnoho sociálních zájmů, příliš velká masa vlivných lidí a situace, v níž by se ocitli uprostřed této kampaně. Nedělejme si iluze o politické kultuře v této zemi! Nedělejme si iluze, že by novináři se drželi nějak zkrátka! Nikdo by to neovlivnil! Nastala by prostě situace, které bychom všichni litovali. Ať by kdokoliv z toho vyšel vítězně se svým kandidátem, tak kromě tohoto zisku by počítal své ztráty. A ty by byly veliké!

Šimon Pánek: Vysokoškoláci budou v tomto případě – vidíte, v jakém jsou stavu v současné době, že nepřerušili stávky okupační – budou stávkovat dál. Tak jako letáky agitovali za své dřívější požadavky, tak ty letáky se změní, ač na to třeba jejich vedoucí grémium bude působit. To je sto dvacet tisíc lidí, kteří pocítili pocit svobody, a každý jedná sám za sebe.

Petr Pithart: Teď jsme tady odpovědní lidi, mluvmе otevřeně, nic nezatajujme. Ti studenti jsou skutečně svým způsobem dezorientováni a hledali včera datum, s nímž by spojili ukončení stávky. Jinými slovy, nejsou si jisti prostě, kam až tu stávku mají táhnout. Teď to datum dostanou. To znamená, že se ta stávka zatraceně prodlouží. Slyšel jsem tam úvahy o tom, že »tento akademický rok se vypustí!« Prostě sto dvacet tisíc nebude dělat zkoušky a tak dále. Je to děsivé! Jsou to samozřejmě plody těch minulých let, jejich malé orientace, malé zkušenosti, ale prostě je to tak! Já jsem to slyšel na vlastní uši, tohleto si prostě nemůžeme dovolit. V tuto chvíli vznikne napětí nové, o kterém tu dosud nebyla řeč, mezi společností a těmi studenty, protože velká část společnosti to prostě nepochopí. Proč stávkují dál a proč jsou dokonce ochotni vypustit celý akademický rok? A to je potom situace, kdy už prostě ani vy, ale ani my do toho už vůbec nemůžeme zasahovat. Říkám, toto všechno zní jako hrozby, protože my to známe, my to máme bezprostředně kolem sebe. My se toho bojíme víc, než se toho bojíte vy. Větku.

Věnek Šilhán: Já jsem v tom prvním řekl, že to vidím jako destabilizující prvek. Že se toho bojím! K tomu bych přidal ten faktor času, který si vyžádají tyto volby. Vidím v tom ovšem něco víc. Vidím v tom metodu, jak pod demokratickým návrhem oddálit řešení věci a věci dál zkomplikovat. Tak, aby bylo možné dát do pohybu jiné ještě mechanismy, které s politikou nemají co dělat! To říkám otevřeně a zvlášť upozorňuju ještě na jednu věc. Zatím národní hospodářství funguje tak, jak funguje. Jakmile dostane ránu z této strany – a ty kroky, které bude nutno udělat –, obávám se, že může dojít i k sociálnímu napětí, které se může zvýšit! A

bude to jedna z příčin! Mně se taky jedná o spravedlnost, ale samozřejmě vítal bych změnu ústavy poté, když bude zvoleno na základě nového volebního zákona nové Národní shromáždění. Všemi deseti! A v tomto okamžiku vidím tato naprosto reálná nebezpečí. Vidím v tom přesně metodu jak věci oddálit a věci zkomplikovat. Já před tím varuju!

J. Prádlér: Já si myslím ale tu věc, že v případě, že my vlastně dneska... Jenom abysme dodrželi ústavu, tak během čtrnácti dnů provedeme tu volbu, která nebude přijatelná skutečně pro celý ten národ! A může právě dojít přesně k tomu, k čemu došlo s tou vládou! Já jsem třeba minulý týden byl u studentů v [Českých] Budějovicích, a tam jako rozhodně se nedá říct, že by měli jednotný názor s tím, co třeba říká stávkový výbor tady. Přes sobotu a neděli jsem se zúčastnil výjezdního zasedání se závodníma organizacema SSM a tam byli třeba zástupci Metrostavu, Tesly Holešovice. A tam jako je názor ten, že skutečně ta volba prezidenta by se měla dělat taky s přihlédnutím k názoru všech lidí! A to jsou hlasy dělníků! Já to neříkám proto, že si to myslím jenom já, že mám subjektivní názor.

Šimon Pánek: Ano, to je pochopitelně v pořádku. Já nemluvím za stávkový výbor tady, ale za aktiv zástupců všech vysokých škol Československa, který včera jednohlasně schválil tuhleto kandidaturu jako jedinou možnou. Jedinou, která zaručí skutečně lidský postoj prezidenta právě v této chvíli, kdy ho budeme tolik potřebovat. To je člověk [Václav Havel], který svou osobností, svou kulturou a svou morálkou dokáže apelovat na všechny vrstvy obyvatelstva a udržet je právě tam, kde je potřebujeme udržet, udržet je v mezích lidskosti.

Vasil Mohorita: Jestli můžu já. Tady dochází k odklonění od původního tématu, protože my jsme se nesešli na to, abysme – aspoň já jsem si to myslel – abysme nehovořili o tom, kdo jako. To je věc jiná, protože bych nerad, aby to vzbudilo dojem, že my tady přicházíme z důvodů někoho odmítat nebo odmítnout. Na to máme právo v naší straně říct to tedy jinou formou, říct to jinou formou a prostřednictvím našich sdělovacích prostředků. Říci svoje stanovisko, až když tedy, jak se říká, k tomu dojde. Myslím si, že není ani nutné hovořit o jménech, o lidech, protože i koneckonců v Komunistické straně Československa je řada lidí, kteří budou volit jednoho, druzí budou volit druhého. Dneska asi žádné metody nějakého zavazování... A nemyslím si ani, že by fungovaly. To mohu říct otevřeně. Prostě to není to nejpodstatnější. V žádném případě se nejedná o nějakou roušku protažení něčeho. Doopravdy ne. Já bych nikdy takové názory neřikal a nesnažil se oddálit kvůli něčemu něco nebo naopak ještě se snažit o nějaký návrat dřívějších poměrů. To už jsem řekl několikrát. Když už nic jiného, tak by se to určitě dotklo mě osobně. Proto bych nikdy takové názory neprezentoval. Ale je to výsledek skutečně debat, diskusí; taková, jako dneska naše tady, která tedy by – řekl bych – byla vedena snahou, nebo ty debaty byly vedeny snahou najít východisko z této

situace. To je jedno. Tak, jak tady koneckonců zaznělo vícekrát, jako řešení, ať už teď nebo příště nebo z této stránky, z této stránky, z této stránky. Ono každé má něco do sebe. Takže to bych byl rád, aby i tak jsme byli chápáni, že se nejedná o žádné opět spekulace, že se někde oddálí čas, a že tedy někde něco tím KSČ hraje. Tolik jsem chtěl jenom ještě na doplnění.

Martin Ulčák: Já uvažuji nahlas a chci se zeptat naprosto otevřeně. Budu modelovat. Dejme tomu, že by ve Federálním shromáždění byla volba z více kandidátů. Dejme tomu, že by to vyhrál někdo jiný než zrovna ten či onen prostě nominovaný ze svého středu nebo z té organizace, hnutí, iniciativy, ze svého středu. Myslíte si, že je možný se dohodnout na takovém politickém konsensu? Že ať kdokoliv je zvolený z těchto více kandidátů, tak ho budeme respektovat jako prezidenta? To [je] jedna otázka. A druhá: Jestli si myslíte, že by bylo správné, aby do funkce prezidenta kandidoval jenom jeden člověk? Jestli by to bylo i demokratické, protože lidi v současné době jsou tedy na [...] Co se týká vlády, tak to bylo něco jiného. To byl výsledek mnoha sil. To se v té vládě potom nějakým způsobem projevilo. Ale tady se jedná o jednu osobu! To jsou mé dotazy.

Petr Pithart: Tak to jsou, myslím, velmi dobré otázky. A já myslím, že té první předchází ještě jedna, a to je otázka na tělo vám, pane tajemníku. A vy mi samozřejmě na ni nemusíte odpovédět. Vychází ten váš návrh z obav, že kdyby vedení strany se rozhodlo podpořit určitého kandidáta nebo respektive rozhodlo se nepostupovat proti němu – nemáte obavy, že by poslanci, kteří jsou ve Federálním shromáždění členy strany, že by takové rozhodnutí strany nerespektovali?

Vasil Mohorita: No to se nedá říct přímo. Ale můžeme přijít s jiným typem, s kterým... Třeba bude v souladu s tím, o čem jsme hovořili minule v Paláci kultury. To je tedy, že to bude Čech a bude bezpartijní. To nevyklučuji.

Ondrej Šaling: Ťažko teraz novému vedeniu zaručiť vplyv, že by bol zvolený ten lebo onen.

Vasil Mohorita: Jistě. Jistě.

Petr Pithart: Hrají tyto úvahy ve vašich návrzích roli?

Vasil Mohorita: Pochopitelně.

Jiří Křížan: Já jenom poznámku k citlivé době a citlivé věci. Slovo nestraník zahrnuje i bývalé straníky. A určitá část společnosti rozlišuje buď na nestraníka jako člověka, který nikdy nebyl v žádné straně, a nestraníka, který byl.

Vasil Mohorita: Ne! Ne! To může být třeba i typ – já teď doopravdy nevím jméno – i ten, který nebyl nikdy –

Petr Pithart: Jistě.

Vasil Mohorita: – který bude v duchu toho, co jsme už prezentovali a co věřím, čeho se budeme držet. Aspoň tedy tak, jak můžu za sebe mluvit a za Ondru, když jsme tedy u těch jednání byli.

Petr Pithart: Chtěl by někdo odpovědět na ty otázka pana Ulčáka? Myslím, že to byly důležité otázky.

Neidentifikovaná osoba: Jestli bych mohl, můžu?

Petr Pithart: Prosím.

Neidentifikovaná osoba: Současná platná úprava volby prezidenta je velmi komplikovaná, poněvadž připouští majorizaci v jedné kurii Sněmovny národů. Není vyloučeno, aby byli kandidáti dva i více kandidátů na tuto volbu. Ale co by se stalo – a to není v ústavě upraveno –, kdyby v prvním kole neprošel nikdo, nedosáhl by nikdo třípětinové většiny? Ústava vůbec nepočítá s tím, že bude druhé, třetí a jiné další nebo užší kolo. Čili myslím, že pokud tady padla námitka nebo názor, že by se neměla měnit platná ústava, mám za to, že i když se přikročí k volbě ve Federální shromáždění, přesto se bude muset pamatovat i na tuhle eventualitu.

Martin Ulčák: Čili že to je úprava ústavy tak jako tak! Ona by musela být!

Petr Pithart: No pro jistotu by se asi musily připravit řešení pro tento případ, protože není možno měnit ústavu ve chvíli, kdy se zjistí, že jsme prostě na konci, že jo.

Vasil Mohorita: Takže i toto koneckonců je jeden důvod.

Věnek Šilhán: To znamená, že tedy přichází v úvahu jedna věc, že ty reprezentanti těch politických sil tak, jak se vytvořily, také musí – jak to bývalo určitým zvykem – dojít k určitým dohodám a svým poslaneckým klubům tuto dohodu sdělit.

Petr Pithart: To je právě otázka komunistického poslaneckého klubu. Nebudu to dál rozvádět.

Věnek Šilhán: To přesně mám na mysli!

J. Prádl: Já si myslím jednu věc, že stejně než by ale jako mělo docházet k těmhletěm jednáním – protože to v podstatě bude vnímáno jako kabinetní politika –, tak by se měli ti kandidáti, ať už to bude kdokoli, sejít v jednu dobu na jednom místě a reagovat na stejné otázky, aby předvedli národu své postoje. Aby ten národ mohl nějakou důvěru k těmhletěm lidem mít. A případně toho člověka – ať už to bude kdokoliv, jak o tom mluvil Martin [Ulčák] –, tak aby ho vzal za svého prezidenta.

Petr Pithart: To já si myslím, to by museli opravdu všichni ti kandidáti s tím souhlasit, a nevím, proč by to udělali, neboť každý z nich by zřejmě zakládal tu svou kampaň na něčem

úplně jiném. Pan Havel by zřejmě dokazoval, že není kriminálník, pan Císař by dokazoval, že je statečný reformní komunista. A ty otázky, které by jim byly kladeny, by odpovídaly prostě tomu obrazu, který se o nich ve společnosti vytvořil. Samozřejmě v jisté fázi by bylo možné jim navrhnout tu běžnou praxi na západě, že se třeba utkají v rozhovoru v televizi. To je možné, ale start té kampaně by asi odpovídal specifičnosti té které osoby. Ale já pořád mám pocit, že čím to bude kratší, tím to bude pro všechny lepší!

Vasil Mohorita: To nevylučuje nikdo. Tady přicházíme tedy s tím, říci názor, a ne tedy to, že se něco odmítá, naopak, nemáme vůbec právo to odmítat, protože to současná ústava je, tak to tam je zapsáno. To my ani nechceme, ani nemůžeme zpochybňovat.

Jiří Křižan: Já bych ještě... Pánové z SSM zdůrazňují tu potřebu té přímé... Aby lid skutečně volil toho, koho chce. Myslím si, že v žádném ideálním státě není možné, aby všichni lidé zvolili stoprocentně jednoho člověka. Dojde pochopitelně k tomu, že bude zvolen nějakou většinou. A situace jaká je, ta většina v každém případě nebude devadesátiprocentní, jak jsme bývali zvyklí. Takže ta nálada těch, jejichž kandidát zvolen nebude, tady bude přítomná. Vy jste to vždycky uváděli tak, že je jako předpoklad, že to přímé hlasování přinese sjednocení všech, že si zvolí teda toho jediného možného.

Martin Ulčák: Akorát si myslíme, že když bude hlasovat patnáct milionů lidí a dejme tomu ta většina bude osm nebo devět milionů, tak je to furt lepší, než když bude hlasovat – já nevím – dvě stě tři sta lidí a šest nebo osm milionů bude naštvanejších.

Alexandr Vondra: No je to otázka. Já bych v týchle souvislosti... Děly se nejruznější takové průzkumy, dělali to studenti, dělali to dělníci. Průzkumy, kdo by připadal v úvahu na tu osobu prezidenta. Ty jména se tam různě různily, v podstatě nejčastěji se objevovaly tři, pokud vím. Komárek, Havel, Dubček v různém pořadí. Ale jedno pro to bylo naprosto příznačné. Že vždycky ta největší většina se nevyjádřila vůbec k ničemu a to mi připadá tady pro tu dobu dost symptomatické. Prostě oni nevěděli! A je tady vliv těch předcházejících dvaceti i čtyřiceti let, kdy prostě těch lží bylo až moc. Udělat v této době referendum je podle mě nanejvýš problematické. Prostě referendum se musí připravit. A na to podle mého soudu není čas.

Martin Ulčák: Tak já bych měl ještě jednu další možnou variantu, kterou je v každém případě možný jako určitý návrh vzít v úvahu. Že by do doby svobodných voleb přešla tuto funkci vláda, tedy Vláda národního porozumění, která byla ustavená [...] To je taky jedna možnost. Nevím, jestli je optimální nebo jestli je špatná, ale je to v každém případě možnost.

Petr Pithart: Větku.

Věnek Šilhán: Prosím vás já se na to dívám z tohoto hlediska. Doba do voleb je především šancí jak formovat politické síly. To znamená, aby se profilovaly jednotlivé – bych řekl – zájmy politické, aby se vyjádřily buď stranicky, anebo aby se vyjádřily občansky. Totéž platí o referendu, pokud se týká prezidenta. Je to zcela nový faktor a není na něj se možné dívat technicky jako na technický problém, ale především jako na politický problém. A v tomto případě je to otázka zformování sil, které potřebujeme jak do voleb do parlamentu, tak i do voleb té osoby. Takže jsou [...]